עין משפט נר מצוה

ק א מיי' פי"א מהל' משכב ומושב הל"ד:
קא ב מיי' פי"א מהל' אבות הטומאה הל"ו:
קב ג מיי' שם הל"ט ופי"ג הלכה טו:
קג ד מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הל"ג:

◆

רבינו גרשום

אבל בפירי לא אמרינן. כלומר פירי דתרומה לא אמרינן שעושה רביעי בקדש: והתנן אם [אמר] הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן כו' דאמרי' במסכת חגיגה ביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן כל השנה כולה כלומר אפי' עמי הארץ יין לצורך ניסוך ושמן לצורך מנחות ובשעת הגיתות והבדים אף על התרומה עברו הגיתות והבדים אין נאמנים ואם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן דאמרינן מגו דמהימן אקדש נאמן אתרומה אפי' לאחר הגיתות והבדים ואי אמרת טהרתה וכו' גיתות ריין בדים רשמן: טומאה בחבורין קא אמרת. כלומר כיון א) דפיס בה לקדש ודאי עשה לה לתרומה קודם לכן שמירה מעולה כקדש: השני שבחולין מטמא משקה חולין כו'. כדאמרי' לעיל מצינו שני שעושה שני ע"י משקין דעלולין הן לקבל טומאה ופוסל אוכלי תרומה דחשוב שלישי ופוסל בתרומה והשלישי מטמא משקה קודש דעושה משקה קודש כמוהו ופוסל אוכלי קדש שעושה האוכלין רביעי קשיא לרב יצחק בר שמואל דהא לאו קדש מקדש הוא: ר' אלעזר בר' צדוק [אומר] הרי הן כתרומה לטמא שנים. כלומר לטמא שנים לבדו דהוו שלישי ולפסל אחד והו רביעי וכיצד תנאי היא דת"ק דר' אלעזר בר' צדוק סבר הרי הן כחולין ולא עושה רביעי בקדש שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש ור' אלעזר בר' צדוק סבר חולין שנעשו על טהרת הקדש עושה רביעי בקדש: דם המת אינו מכשיר. כלומר בהמה שמתה מאליה: הא דם חללים מכשיר. כלומר שנהרגה ולא נשחטה דגזרת הכתוב הוא ודם חללים ישתה: דם מגפתה. כלומר מיתה:

א) נראה דצ"ל כיון דמוכרח לקודש ודאי עשה וכו'.

מסורת הש"ס

א) חגיגה כד:, ב) טהרות פ"ב מ"ו ע"ש, ג) [חגיגה כ.], ד) [מכשירין פ"ו מ"ו], ה) [נדה נה:], ו) [ראה יב טו], ז) [נ"ל ובהניזקין], ח) [עי' תוס' זבחים פח. ד"ה מן].

◆

תורה אור השלם

1. הֵן עָם כְּלָבִיא יָקוּם וְכַאֲרִי יִתְנַשָּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד יֹאכַל טֶרֶף וְדַם חֲלָלִים יִשְׁתֶּה: במדבר כג כד

2. רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים יב טז

◆

מוסף רש"י

הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן. דמיגו דנאמן אקדש נאמן אתרומה (חגיגה כה:). ודם חללים ישתה. אלמא דם חלל איקרי משקה (נדה נה:).

◆

שיטה מקובצת

א] דא"כ תרומה טהורה נמי נימא דמטמאה: ב] אם אמרו טהורין מהימני והימנוהו רבנן: ג] ואם אמר לו הפרשתי לתוך חבית זו רביעית לנסכים נאמן על כולה ומקבלה כהן ושותה: ד] בכלי אחד יחד הס"ד: ה] כשנעשו על טהרת הקדש והאי לאו קדש מקודש הוא וקתני דעביד: ו] אלא דם חללים דכתיב ודם חללים ישתה: ז] כגון משכב ומושב והיסט לא: ח] ואין נראה דהא צד בית השחיטה הוא דאיקרי צואר: ט] אי לאו דנפקא לן דם שחיטה מתשפכנו:

שמא תשב עליהן אשתו נדה אבל בפירי לא אמרינן ורבי יצחק בפירי נמי אמר מתיב רבי ירמיה מדיפתי ומי אמרינן בפירי והתנן א)אאם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן ולא קא מטמא ליה תרומה לקדש ואי אמרת טהרתה טומאה היא אצל הקדש תטמא תרומה לקדש א"ל טומאה בחבורין קאמרת טומאה בחבורין שאני דמגו דמהימן אקדש מהימן נמי אתרומה מתיב רב הונא בר נתן ב)בהשני שבחולין מטמא משקה חולין ופוסל אוכלי תרומה והשלישי מטמא משקה קדש ופוסל אוכלי קדש בחולין שנעשו על טהרת הקדש תנאי היא דתניא ג)חולין שנעשו על טהרת קדש ד)הרי הן כחולין ר"א ברבי צדוק אומר הרי הן כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד: ר"ש אומר הוכשרו בשחיטה: אמר רב אסי אומר היה ר"ש שחיטתו מכשרת ולא דם לימא מסייע ליה ר"ש אומר הוכשרו בשחיטה מאי לאו בשחיטה ולא בדם לא אף בשחיטה ת"ש אמר להן ר"ש וכי הדם מכשיר והלא שחיטה מכשרת ה"ק להן וכי דם בלבד מכשיר אף שחיטה נמי מכשרת ת"ש ה)ור"ש אומר דם המת אינו מכשיר מאי לאו ו)הא דם שחיטה מכשיר לא הא דם חללים מכשיר אבל דם שחיטה מאי לא מכשיר לישמעינן דם שחיטה וכ"ש דם המת דם המת איצטריכא ליה ס"ד אמינא מה לי קטליה איהו מה לי קטליה מלאך המות קמ"ל ת"ש ר"ש אומר דם מגפתו אינו מכשיר מאי לאו הא דם שחיטה מכשיר לא הא דם חללים מכשיר אבל דם שחיטה מאי לא מכשיר לישמעינן דם שחיטה וכ"ש דם מגפתו דם מגפתו איצטריכא ליה ס"ד אמינא ז)מה לי קטליה כולה מה לי קטליה פלגא ומאי שנא דם חללים דמכשיר דכתיב [1]ודם חללים ישתה דם שחיטה נמי כתיב [2]על הארץ תשפכנו כמים ההוא למישרי דמן דפסולי המוקדשין בהנאה הוא דאתא

ס"ד

שמא תשב. שמא ישבה ואע"ג דאוכלי תרומה מוזהרי בה שפיר מיהו לגבי קדש לא הויא שמירה וחיישינן הואיל וטומאה מצויה היא: **אבל בפירי.** דאין טומאתן מצויה הויא שמירת תרומה שמירה לקדש למאי דנטריה דא"כ תרומה טהורה נמי א)תימא דמטמאה קודש: **אם אמר הפרשתי לתוכה כו'.** בחומר בקדש (חגיגה דף כד:) תנן ביהודה נאמנין עמי הארץ על טהרת יין לנסכים אם אמרו טהורין ב)הן והימנוהו רבנן כדי שלא יהא כל אחד הולך ובונה במה לעצמו ושורף פרה אדומה לעצמו אבל על התרומה אין נאמנין אלא בשעת הגיתות והבדים עברו הגיתות והבדים והביאו לו חבית של יין דתרומה ה"ז לא יקבל הימנו ואם אמר לו הפרשתי לתוך חבית ג)זה רביעית לנסכים נאמן על כולם ומקבלם כהן ושותה: **בחיבורין.** שניהם בכלי אחד ד)תמיד: **מטמא משקה חולין.** כדאמרן לעיל (דף לד.) דעביד להו תחלה: **והשלישי.** שבחולין: **בחולין שנעשו כו'.** כלומר באלו חולין אמרו ה)כשנעשה על טהרת הקדש וקתני דעביד רביעי בקדש: **הרי הן כחולין.** ואין באין לכלל שלישי: **הרי הן כתרומה.** כדמפרש לטמא שנים ולפסול אחד כלומר הראשון והשני טמא כהן והשלישי פסול ואינו טמא לעשות רביעי אפילו בקדש וכיון דאשמועינן בדידהו דלא שייך בהו רביעי תו לא מיקרי שלישי דידהו טמא אלא פסול ולא עביד רביעי בקדש והאי תנא ס"ל כרבי יצחק ותנא דמתניתין קמייתא פליג עליה כדקתני ופוסל אוכלי קדש: **שחיטה מכשרת.** את הבשר לטומאה דמשויא ליה אוכלא: **ולא בדם.** ונפקא מינה דאילו נפל דם שחיטה על הזרעים לא הוכשרו דלא מיקרי דם שחיטה משקה: **אף בשחיטה.** היכא דליכא דם ולעולם כי איכא דם נמי מכשיר את הזרעים: **דם המת.** בהמה שמתה מאליה: **דם חללים.** שנהרגה ולקמיה מפרש טעמא: **לשמעינן דם שחיטה.** דלא מכשר ואע"ג דאיתקוש למים דכתיב על הארץ תשפכנו כמים: **ס"ד אמינא.** דם המת עדיף דהוי כדם חללים דמה לי קטלה איהו כולה אבל דם שחיטה לא מיקרי חלל אלא זבוח: **מגפתו.** לשון (תהלים צא) פן תגוף באבן רגלך. כלומר דם מכת בהמה: **אינו מכשיר.** דלא מיקרי משקה אלא דם חללים דכתיב ו)ישתה: **דפסולי המוקדשין.** לאחר שנפדו מה מים מותרים בהנאה אף דם פסולי המוקדשין מותרים בהנאה דהאי קרא בפסולי המוקדשין מוקמינן ליה בספרי ו):

הואיל

שמא תשב עליהן אשתו נדה. אבגדי עם הארץ מדרס לפרושין צריך נמי האי טעמא דע"ה אינו עושה מדרס ולא מטמא בהיסט כדתנן בהדיא במסכת טהרות בפ"ז (משנה ו) הגנבים שנכנסו לבית אינו טמא אלא מקום רגלי הגנבים ומה הם מטמאים אוכלין ומשקין וכלי חרס פתוחים אבל לא המשכבות והמושבות וכלי חרס המוקפין צמיד פתיל ואם יש עמהן עובד כוכבים או אשה הכל טמא משמע בהדיא דע"ה אינו עושה משכב ומושב ואינו מטמא בהיסט ו)ובהנחנקין (דף סא:) נמי פריך גבי מוקף צמיד וליחוש שמא תסיטנו אשתו נדה משמע דהוא עצמו אין מטמא בהיסט וצריך ליתן טעם דמ"ס דלענין ליטולא שלו עשאוהו כזב שמעייינותיו טמאים כדמשמע בפ' בנות כותים (נדה דף לג:) ובפ' חומר בקדש (חגיגה דף כג.) ולענין מדרס והיסט לא עשאוהו כזב ונראה דטעמא משום דאין גוזרין גזירות על הציבור אלא א"כ רוב הציבור יכולין לעמוד בהם ובצינורא שלו אפשר ליזהר אבל חומרא יתירה כגון משכב ומושב ז) בהיסט לא רצו חכמים להחמיר ובפרק בנות כותים (נדה דף לג:) יש להאריך יותר ולא כאן: **ואם** אמר הפרשתי לתוכה רביעית קדש נאמן. וא"ת היאך יאכל כהן תרומה כיון דקדש מעורב בה וי"ל דע"י ברירה שיאמר רביעית שאני עתיד להפריש יהא קדש ח): **תטמא** תרומה לקדש. וא"ת שאני הכא ששמרה על טהרת קדש וממ"נ כיון דמהמנית ליה אקדש מהימן נמי אתרומה וי"ל דס"ד כיון דתרומת חבר נמי מטמאה קודש משום דטהרתה טומאה אבל הקדש לא שייך הכא להימניה לעם הארץ משום שלא יהא בונה במה לעצמו אי נמי פריך דה"ל למיחש שמא נתן קדש בחבית אחר שנתן בה תרומה: **שחיטה** מכשרת ולא דם. וטעמא משום דמתרת בשר באכילה וכן פירש בקונטרס: **דם** המת אינו מכשיר. פירש בקונטרס בהמה שמתה מאליה ובסמוך נמי גבי דם מגפתו אינו מכשיר פירש כמו כן דם מכת בהמה וקשיא לר"ת דא"כ הל"ל דם מיתה דם מגפתה ועוד דגבי אדם תנן לה במסכת מכשירין (פ"ו משנה ו) והכי איתא התם אלו מטמאין ומכשירין זובו ורוקו שכבת זרעו ומימי רגליו ורביעית דם מן המת ודם הנדה כו' רבי שמעון אומר דם המת אינו מכשיר ועוד דדם מגפתה של בהמה אפילו רבנן מודו דלא מכשיר דאמר בפרק חבית (שבת דף קמג:) לא אם טמא חלב אשה שלא לרצון שכן דם מגפתה טמא יטמא חלב בהמה שלא לרצון שדם מגפתה טהור ומסתמא כרבנן אתי דלא מסתבר לאוקומי כרבי שמעון ולא כרבנן ועוד דלאי שייך דם חללים בבהמה מאי שנא גבי אדם דאמר מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא דדם מגפתו מכשיר ומאי שנא גבי בהמה דלא אמרינן ועוד דאמרינן בסמוך רבי חייא סבר דאינה לשחיטה אלא לבסוף והא דם מכה היא ולא מכשר והתם כרבנן דהא מכשר דם שחיטה ובפרק העור והרוטב (לקמן קכא.) אמר שונין ישראל בטמאה ועובד כוכבים בטהורה צריכי מחשבה (בה) והכשר ממקום אחר ואמאי לא מכשר מטעם דם חללים מיהו פירש בקונטרס שם דלא מקרי דם חלל אלא על ידי גיסטרא ומגואל כדקאמר בסוטה לתת אותה על חללי גוערי רשעים ואין נראה דהא ח) לגבי בית השחיטה הוא דאיקרי גואל כדמשמע בפ"ק (לעיל דף יט:) לכך נראה לר"ת דכולה שמעתתא איירי באדם דשייך ביה דם חללים ולא בבהמה: **לשמעינן** דם השחיטה וכ"ש דם המת. וא"ת ומאי כ"ש דמה ענין זה אצל זה הא מתרי קראי נפקי לרבנן דם המת מדם חללים ישתה ודם שחיטה מתשפכנו כמים וכן קשה בסמוך גבי דם מגפתו וי"ל דס"ד דאפילו לרבנן אי לאו דנפקא לן ט) שחיטה מתשפכנו כמים הוה אמינא דדם חללים דוקא מכשיר דהיינו שנהרג ולא מת מאליו דלא אמרינן מה לי קטליה איהו מה לי קטליה מלאך המות דאין לך בו אלא חידושו דלא מלינו דם מכשיר אלא דם חללים אבל השתא דדם שחיטה מכשיר לא הוי חידוש מאי דמכשיר דם חללים ואמרינן מה לי קטלה כו' וכן בסמוך: **למישרי** דמן דפסולי המוקדשין. ולר' אבהו דאמר בפרק כל שעה (פסחים דף כג:) דלא תאכלו משמע איסור הנאה איצטריך למישרי כל דם והכא נקט פסולי המוקדשין משום דחזקיה דפליג עליה ואמר דלא תאכלו לא משמע ליה איסור הנאה והוה אלי נמי למימר דאיצטריך קרא לדם בהמה דלא בעי כסוי כדאמרינן בריש כסוי הדם (לקמן דף פד.) ואומר ר"י אע"ג דאין היקש למחצה לא מסתבר ליה לר' שמעון מתשפכנו כמים אלא לענין שפיכה דלא בעי קבורה ולא כסוי אבל הכשר לא שייך מידי לשפיכה:

סלקא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones